

De Probatis|| Sanctorvm|| Historiis

Partim|| Ex Tomis Aloysii Lipoma-||ni, Doctissimi Episcopi, Partim Etiam||
Ex Egregiis Manuscriptis Codicibus, Qvarvm permultæ antehàc nunquàm
in lucem prodière

Complectens Sanctos Mensivm Septembris Et Octobris

Surius, Laurentius

Coloniae Agrippinae, 1576-

VD16 S 10262

De SS. Crispino & Crispiniano martyribus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77413](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77413)

Facta est autem vox Angeli, dicentis ad eum: Constans Minias esto: quia Dominus non derelinquet te in tentatione sine adiutorio. Apposuit iterum noui minis supplicij constantem virum tyrannus territare: sed ille fidentissimè protestatur, nunquam se minus timere, quia sciret maximè in tribulatione adesse Domini misericordiam. Inuanum furibundus Imperator proclamat: Nostra abeunt studia: nisi altiori iuuenur ingenio, nos turpiter victos operiet confusio. In magica arte, qua Deus suos tormentorum hora eum instruit, hæc operatur ludibria. Feruens autem plumbum auribus eius infundite, nè vocem Dei sui maleficia docentis admittere possit. Obediunt ministri, condolere se dicunt & compati eius adolescentiæ: monent & obtestantur, vt dijs credens offerat sacrificia. Respondit sanctus, detestabilem eam esse sectam, cuius obseruatoribus id tantum debeatur mercedis, vt sine fine pereant. & expansis manibus orabat: Domine Deus, nè longè facias auxilium tuum à me. Quid huic, ait Decius, adstrui potest pertinaciæ? Suspendite eum, & pedibus illius grauis molis lapidem alligate, vt vel sic diruptus, laceffere nos desinat. Et ille leuatis ad cælum oculis: Domine, ait, exaudi preces meas. Visus est autem sibi adstare Angelus, vultum habens iuuenis, & habitum tanquam ad bellum processurus: hortatur ad fiduciam: quæ deindè ferenda sint, leuia promittens tentamenta.

Feruens plumbum in aures eius infunditur.

Angelus martyre in penis conuincitur.

Nunciatur Regi, visum fuisse iuuenem iuxta eum in veste fulgenti, & micanti facie. Agunt ergo eum in diuersa pudor & ira: anxio pectore noua quærit consilia. Præcipit itaq; ferro acuto aures eius perforari: tentat adhuc eum blandimētis flectere. Sed vir Domini nefcius cedere, fidem Iesu extorqueri sibi posse negat: Angelum Domini, qui id suaferit, adstitisse affirmat. Videt Decius, quòd tormenta beatus martyr non expauescat, rursusque coram positis thesauris, gemmis & preciosis vestibus, emollire parat. Tum beatus martyr Minias deos suos, vt potè cæcos, inuitos, surdos se asperrari, diuitias pro stercore deputare responderet: subleuatisque ad cælum oculis, dixit: Sitiuit in te Domine anima mea, quam multipliciter tibi caro mea. Iam corona martyrij dignum, iam dissolui & esse cum Christo cupientem Christus exaudiuit. Nam tandem capitalem iussus subire sententiam, de huius vitæ ærumnoso carcere feliciter octauo Calendas Nouembris exiuit, regnaturus perpetim cum eo, cui est honor, virtus & summa potestas in secula seculorum, Amen.

Psal. 62.

Capite punitus martyr, abire ad Christum.

MARTYRIVM SS. CRISPINI ET CRISPINIANI MARTYRVM. EXTAT IN ANTIQVIS MS. CODICIBUS, F. Laur. Surius & stylum mutauit, & nouum historiam contraxit: salua verum fide & integritate.

VB Diocletiano & Maximiano Imperatoribus, qui vna 25. Octobr. animi impietate Christi Ecclesiam oppugnandam suscipere, beati viri Quintinus, Lucianus, Rufinus, Valerius & Eugenius, Romæ claris orti natalibus, in Gallias, Christum annuntiaturi, sese contulerunt: felicique martyrio sancti laboris cursum consummantes, ad Christum commigrarunt. Eos secuti pari fidei deuotione & generis splendore SS. Crispinus & Crispinianus, Sueffiones venerunt. Sed cum essent Christiani, ob persecutionis immanitatem, hospitij & humanitatis officia eis erant interdicta. Volentes autem ex Apostoli præscriptione labore manuum victum sibi parare, artem sutrinam, quòd quieta sit, didicere, facileque Dei beneficio in ea sic ceteros antecellere, vt multis & chari, & admirationi essent, maximè quòd laboris sui nullum exigerent à quoquam precium: licet artis elegantia penè omnes vincerent. Illexit ea res nonnullos, vt non tam artificij eorum necessitate vel opera, quam verbi Dei audiendi studio inuitati, ad eos crebrò conuenirent. Itaque factum est, vt Christi gratia per eos id efficiente, multi relicto errore & cultu simulacrorum, Deum viuum & verum toto pectore colere & amare concupiscerent.

SS. Crispinus & Crispinianus veniunt in Gallias.

Precium nõ exegerunt, sed sponte oblatum receperunt.

Multos conuertunt.

Id vbi percepit impius Maximianus, festim Rictionarum suæ crudelitatis administrum, ad eos perquirendos misit. Is verò apud Sueffiones reperit eos pauperum calceos consuentes, sciscitatusque est ex eis, quos deos colerent. Respondent illi,

se vnum eundemque verum Deum colere. Iouem, Apollinem, Mercurium, aliave id genus portenta se nec colere, nec adorare. Itaque Ricthouarus catenis vinc-tos adducit ad Maximianum, qui eos vt edictorum imperialium contemptores ad se iubet introduci, aitque ad eos; Genus vestrum religionemque edicite. Respondeht sanctij Romæ non obscura familia orti, in Gallias pro Christi amore venimus, qui cum patre & spiritu sancto vnus est Deus, creator omnium, regnans in secula seculorum. Cui seruimus in fide, prompta animi deuotione, cupimusque dum spiritus hos reget artus, in eius cultu & famulatu permanere. His auditis, ira permotus Maximianus, Per deorum virtutem, inquit, si in hac stultitia permanferitis, multis vos tormentis excruciatos male perdat, & exempla in vos edam. Si verò dijs sacrificaueritis, multis vos opibus auctos, magnis curabo honoribus affici. Sancti martyres respondent; Minis tuis non terrebis nos, quibus viuere Christus est, & mori lucrū. Opes verò tuas & honores, quos polliceris, præbeto tuis; nos eiusmodi iam olim Christi causa contempsimus, & contempsisse lætamur. Tu quoque, si nosse Christū & amares, non modò diuitias & ipsum quoque imperium, sed vanos etiam demonum cultus facillè respueres, atque ab eius benignitate vitā reciperes sempiternam. Quod si verò in hac vanitate perstiteris, cum malis dæmonibus, quorum colis simulacra, in tartarum demergèris. Maximianus dicit; Sufficiat vobis hæcenus multos vestris perijisse maleficijs & malis artibus. Respondent martyres; Ignoras miser benignum Deum, qui te indignum permisit euchi ad imperium; cum tu illius immortale regnum in terris frustra coneris euertere.

Tum Maximianus furore accensus, tradit eos Ricthouaro, obtestaturque, vt dirè eos cruciandos, terribimæque morte perdendos curet. Mox crudelis immanis tyranni tyres cædū-administer, iubet sanctos viros ad trochleā extensos fastibus cædi. Illi verò animis cælestia contemplantes, Christi opem & auxilium implorant. Audiens Ricthouarus eos preces Christo offerentes, quos putabat præ doloris acerbitate eiulatuos, fert indignissimè; mandatque sudes inter digitorum vngues & carnem defigi, & ex pelle dorfi corrigias excindi. Parent satellites, acriter in digitos adigunt acutas sudes; martyres inter horrendos cruciatus spe gaudentes, in tribulatione patientes, orant Dominum, vt ab homine iniquo & doloso ipsos liberet. Non cunctatur bonus Dominus; exiliunt è digitis sudes tanta vi, vt quosdam è ministris interfecisse, alios vulnerasse ferantur. At Ricthouarus præ furore insanians, molares lapides præcipit ad martyrum colla alligari, & in flumen eos Axonam demergi, vt glacie crucientur. Martyres læti & alacres, diuina virtutis scuto protecti, creatura seruiente suo creatori, nec aquis merguntur, nec saxis præmuntur, nec frigore constringuntur; immò potiùs in signe miraculum. ceu cæliuis quibusdam lauacris recreati, abiecto molari pondere, ad vltiorem fluminis ripam incolumes énantant.

Eo conspecto miraculo Ricthouarus à malo damone ira inflammatus, iubet eis vincula injici, vinc-tosque custodiri, donèc plumbum colliquescat. Eo liquefacto, martyres iubet in illud deponi. Sed nihil lædit ignis, quos Christi inuicta seruabat dextera. Orant in medio plumbo sancti martyres, & tres pueros in camino Chaldaico Dominum laudantes, imitantur, cantantesque dicunt; Adiua nos Deus salutaris noster, & propter honorem nominis tui Domine libera nos, & propitius esto peccatis nostris propter nomen tuum; nè fortè dicant gentes; Vbi est Deus eorum? Sub his precibus exilit gutta feruentis plumbi in oculum Ricthouari, & magno dolore excruciatum occæcat. At miser ille furore percitus, cum deberet corporis & animi expetere medicinam, picem, adipem & oleum commixtū iubet serueferi, & martyres in ea præcipitari. Ocyùs fit quod iubetur, sed beati viri immota animi spe alacres, fidenter aiunt ad Dominum; Potes Domine liberare nos ab his impij Ricthouari cruciamentis. Itaque sicut voluisti nos pati pro confessione sancti nominis tui, ita ad ignominiam diaboli & satellitum eius, ab his poenis illætos nos educere digneris. His dictis, mox adest sanctus Angelus, & sine dolore extrahit eos ab igne.

Cernens impius Ricthouarus se nihil suis efficere supplicijs, furibundus in ignem sese præcipitat, & tali morte abit è vita, iusto quidem Dei iudicio; vt qui multos Christi martyres, ad cælestia regna properantes, ignibus excruciatos interemerat, ipse ad æterni ignis flammam inextinguibiles, igne extinctus, proficisceretur. Id conspicati victores martyres, pijs animis Deū orant, vt ipsos de certaminis conflictatione ereptos, iubeat

Sistuntur
vinc-ti co-
ram Maxi-
miano.

Philip. 1.
Diuitias &
honores co-
tempnunt.

Pœna atro-
cissima.

Merguntur
in flumen.

In signe mi-
raculum.

Dan. 3.

Psal. 78.

Merguntur
in liquefa-
ctam plum-
bum, nec le-
duntur.

Aliud diui-
num mira-
culum.

Impius in-
dex se mer-
git in igne.

iubeat propitius ad se peruenire. Eadem autem nocte reuelatur eis diuinitus, illucente die percepturos eos laborum & confessionis suæ pramium. Visionem veram fuisse, rei mox declarauit euentus. Maximianus enim ubi didicit, quid Ricthouaro suo accidisset, sanctos martyres præcepit capite puniri. Illi sub ipso mortis articulo gratias agunt Deo; quod à seculo ereptos, ad se ipsos iubeat peruenire: sicque capite cæsi, octauo calendæ Nouembris decedunt è vita.

Capite cæsi duntur.

Corpora eorum relicta sunt canibus & auibus deuoranda, sed Christo ea custodiente, nihil mali passa sunt. Eadem autem nocte, vt ferunt, senex quidam pauper, cui erat soror grandæua, ab Angelo admonetur, vt sanctorum martyrum corpora colligat, diligenti cura sepulturæ mandanda. Surgit senex nihil hæsitans, abit cum vetula sorore sua ad locum martyrij: & quia apud Axonam fluuium martyres perempti erant, facillè poterant eorum corpora nauigio perducere ad eorum domicilium. Sed quid facerent rebus inopes, viribus imbecilli, quibus nec cymba aderat, nec nauigandi industria, nec facultas virium, qua possent contra tractum fluminis ea ad se adducere? Vbi tandem noctu ad sacra peruenire corpora, prorsus intacta, eccè nauiculam conspiciunt in litore, moxque multa concepta fiducia, singuli singula tollunt, & tam inoffenso gradiuntur pede, vt videri possint non ferre onera, sed ferri ab oneribus: imponunt nauiculæ corpora, eunt fursùm contra imperum fluminis, & quidem celeriter, nullo neque gubernatore, neque remige freti: postquam ad suum venere tugurium, clam illic ea cum multo gaudio sepeliunt. Nemo ambigit hanc virtutem senibus à Christo suppeditatam in gloriam martyrum suorum, qui eius causa libenter mortem pertulere in hoc mundo, quosque ille seruandos futuris fidelibus populis in patrocinium, senum illorum ministerio paululum occultare voluit: mox cessante ipsius iussu persecutionis tempestate, eos reuelaturus, sicut & fecit.

Aliud ingens miraculum.

Eorum sepultura.

Senes enim illi thesaurum hunc, quem impijs absconderant, fidelibus cum ingenti deuotione prodiderunt, dicentes Crispini & Crispiniani martyrum corpora se habere recondita in tugurio suo. Mox verò ea re cognita, fidelis populus piæ deuotionis affectu confluere cœpit ad senum domicilium, quod ex ea frequentia in oratorium versus videbatur, ipsa quoque Regis aula vel palatio honoratius. Porro autem communicato inter se consilio, Clerus & populus sacra corpora inde transferre statuerunt. Magno igitur populi cœtu collecto, honorificè feretro imposita, cum ingenti exultatione psallentes, ad sepulcra iam dudum præparata nauigio perducunt. Vt autem deuoræ plebis firmaretur fides, & augetur exultatio, ubi litus attingit nauis, quæ sancta ferebat corpora, oblatas est puer cæcus, surdus, mutus & claudus: qui cum tactus esset fideliter oportorio feretri, illico totus sanatus est, iunctusque collegio fidelium, laudabat Deum, sanus ingrediens pedibus suis. Deinde condita sunt martyrum corpora in duobus tumulis: quo in loco postea Christiani magnam ædificarunt ecclesiam: in qua Christus Dominus, & Deus Dei filius suorum martyrum precibus vota suscipit supplicum, salutemque largitur infirmis: Cui est honor, imperium, gloria indeficiens cum summo patre ac sancto spiritu in secula seculorum, Amen.

Nota antiquam deuotionem erga sacras reliquias.

Contactu feretri sanatur puer miserabilis.

DE SS. ROGATIANO ET FELICISSIMO, ALIISQUE MARTYRIBVS EPISTOLA LXXXI. BEATI Cypriani Episcopi & martyris: secundum alios, Lib. 4. Epist. 1.

SALVTO vos, fratres charissimi, optans ipse quoque con-
spectu vestro frui, si me ad vos peruenire loci conditio
permitteret. Quid enim mihi optatius & latius posset ac-
cidere, quam nunc vobis inherere, vt complecterer manus
illas, quæ puræ & innocentes, & Dominicam fidem seruan-
tes, sacrilega obsequia respuerunt? Quid iucundius & sub-
limius, quam osculari nunc ora vestra, quæ gloriosa voce
Dominum confessa sunt: conspici etiam præsentem ab
oculis vestris, qui despecto seculo, conspiciendo Deo digni
extiterunt? Sed quoniam huic lætitiæ interessè facultas
non datur, has pro me ad aures & ad oculos vestros vica-
rias

26. Octobr.

En quid in martyribus vir sanctissimus commendat.